

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ผลของขิงต่ออาการคลื่นไส้ ขย้อน อาเจียนในผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูก
ที่ได้รับยาเคมีบำบัด

Effects of the Ginger on Nausea, Retching, Vomiting Among
Patient with Cervical Cancer Receiving Chemotherapy

โดย

ประวีดา	ชั้นคำ
กิตติภักดิ์	เจริญขวัญ
เสาวคนธ์	อุบลศรี
ศิริลักษณ์	อุ่นเมือง

รายงานวิจัย ฉบับที่ 323

พ.ศ.2558

มหาวิทยาลัยพายัพ

ชื่อรายงานการวิจัย	ผลของขิงต่ออาการคลื่นไส้ ชัยอน อาเจียนในผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับยาเคมีบำบัด
ชื่อผู้วิจัย	ประวีดา ชันคำ, กิตติภักดิ์ เจริญขวัญ, เสาวคนธ์ อุบลศรี, และศิริลักษณ์ อุ่นเมือง
ปีที่ทำการวิจัยเสร็จ	พ.ศ. 2558
คำสำคัญ	ขิง, คลื่นไส้, ชัยอน, อาเจียน, ผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับยาเคมีบำบัด

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง เพื่อทดสอบผลของการใช้ขิงต่ออาการคลื่นไส้ ชัยอน อาเจียนในผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับยาเคมีบำบัด ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2555 ถึง พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ณ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเริ่มต้นจากผู้ป่วยทั้งหมด 19 ราย แต่คงเหลืออยู่เพียง 9 ราย เนื่องจากผู้ป่วย 10 ราย ปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษานี้ ต่อ โดยผู้ป่วย 2 รายไม่ชอบรสชาติขิง 5 ราย มีอาการคลื่นไส้และอาเจียนรุนแรงมากจนไม่สามารถรับประทานอาหารได้ และ 3 ราย เปลี่ยนแผนการรักษาในการรับยาเคมีบำบัดชุด 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย แบบประเมินอาการคลื่นไส้ ชัยอน อาเจียนของบุขบา สมใจวงศ์ (2544) ซึ่งได้ทดสอบความเชื่อมั่นซ้ำได้ค่าเท่ากับ 0.91 คู่มือการใช้ขิงเพื่อบรรเทาอาการคลื่นไส้ ชัยอน อาเจียน สำหรับผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด และขิงแห้งสำเร็จรูป ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความถี่ ระยะเวลา และความทุกข์ทรมานจากอาการคลื่นไส้ของผู้ป่วยไม่ลดลงหลังจากการได้รับประทานขิง
2. ค่าเฉลี่ยความถี่ และความทุกข์ทรมานจากอาการชัยอนของผู้ป่วยไม่ลดลงหลังจากการได้รับประทานขิง
3. ค่าเฉลี่ยความถี่ ปริมาณ และความทุกข์ทรมานจากการอาเจียนของผู้ป่วยไม่ลดลงหลังจากการได้รับประทานขิง

ผลจากการศึกษาจำแนกเป็นรายบุคคล และวันที่ได้รับยาเคมีบำบัด พบว่า การใช้ซิงค์ไม่มีผลต่อการลดอาการคลื่นไส้ ขย้อน อาเจียนในผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับยาเคมีบำบัด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีอาการดังกล่าวอยู่แล้วในช่วงของการได้รับยาเคมีบำบัดครั้งที่ 3 (กลุ่มควบคุม) อาการเหล่านี้ยังคงไม่เกิดขึ้นเช่นเดิมในผู้ป่วยส่วนใหญ่เมื่อรับประทานซิงค์ในช่วงการได้รับยาเคมีบำบัดครั้งที่ 4 (กลุ่มทดลอง) สำหรับในรายที่มีอาการนั้น พบว่า การใช้ซิงค์สามารถลดอาการคลื่นไส้ อาเจียนในวันที่แรกของการได้รับเคมีบำบัด และลดความทุกข์ทรมานจากอาการขย้อนด้วย อย่างไรก็ตามผลดังกล่าวไม่มีความแตกต่างทางสถิติ เนื่องจากขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จำกัด

ความถี่ของอาการอาเจียน ไม่เพียงขึ้นอยู่กับฤทธิ์ของยาเคมีบำบัด และสิ่งเร้าที่เกี่ยวข้องกับการได้รับเคมีบำบัดเท่านั้น แต่ยังขึ้นกับปริมาณอาหารที่มีอยู่ในกระเพาะอาหารและการหดตัวของกล้ามเนื้อกระบังลมด้วย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 19 ราย ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าเมื่อมีอาการอาเจียนในระหว่างได้รับยาเคมีบำบัด อาการอาเจียนจะไม่เพิ่มขึ้นถ้าหากงดรับประทานอาหาร เครื่องดื่มทุกอย่าง และนอนอยู่นิ่งๆ เพื่อป้องกันการกระตุ้นการเคลื่อนไหวของระบบทางเดินอาหาร การรับประทานซิงค์จึงน่าจะเหมาะสำหรับผู้ป่วยที่มีอาการคลื่นไส้ แต่ยังไม่มีอาการขย้อน หรืออาเจียน และน่าจะได้ผลดีในช่วงวันแรกของการได้รับยาเคมีบำบัด ซึ่งผู้ป่วยยังไม่มีอาการดังกล่าวมากนัก การศึกษาวิจัยนี้ควรทำต่อไปในกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนเหมาะสม และทดสอบในทุกครั้งของการได้รับยาเคมีบำบัด รวมถึงศึกษาถึงผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบจากการใช้ซิงค์ต่อไป

Research Title	Effects of the Ginger on Nausea, Retching, Vomiting Among Patient with Cervical Cancer Receiving Chemotherapy
Researcher	Praveda Khunkam, Kittipat Charoenkwan, Souwakon Ubonsri, & Siriluk aunmaung
Years	2015
Keywords	Ginger, Nausea, Retching, Vomiting, Patient with cervical cancer receiving chemotherapy

ABSTRACT

This study was a quasi-experimental research of one-group pretest-posttest design to determine effect of ginger administration on nausea, retching, vomiting in cervical cancer patients receiving chemotherapy. The researcher selected the sample using a purposive sampling to collecting data during November 2012 to November 2013 at the Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital, Chiang Mai. Initially, the samples started with the total of 19 patients, but remained only nine because ten of them refused to continue the study. Two of ten patients did not like the taste of ginger, five had nausea and vomiting that they cannot eat, and three patients changed the treatment plan into the chemotherapy course 4. The research instruments included a demographic data form, an assessment of nausea, retching and vomiting form by Busaba Somjaivong (2001), which has the retest reliability of 0.91, a handbook of ginger administration for relief of nausea, retching, vomiting in cervical cancer patients receiving chemotherapy, and ready-made dry ginger. The researchers collected data by using questionnaires and analyzed by a computer program. The results were as follows:

1. The average of frequency, duration, and the mean scores of stress from nausea suffered among the patients were not decrease after oral administration of ginger.

2. The average of frequency and the mean scores of stress from retching suffered among the patients did not decrease after oral administration of ginger.

3. The average of frequency, volume, and the mean scores of stress from vomiting suffered among the patients did not decrease after oral administration of ginger.

The results classified by each individual and the date of receiving chemotherapy found that the administration of ginger had no reducing effect on nausea, retching and vomiting among cervical cancer patient receiving chemotherapy since most of sample did not have these symptoms during the course 3 of chemotherapy (control group). These symptoms still did not occur in the patients having ginger during the course 4 of chemotherapy (the experimental group). For the patients having those symptoms, the administration of ginger could reduce nausea and vomiting in first day of receiving chemotherapy and suffering from retching symptom. However, such results had no statistical difference due to the limited sample size.

The frequency of vomiting not only depends on the effect of chemotherapy and the chemotherapy-associated stimulants, but the amount of available food in the stomach and the diaphragm muscle contractions. All of 19 participants in this study provided additional information that when having the symptom of vomiting during the chemotherapy, the symptom would not increase if stop eating and drinking and lay down on the bed in order to prevent the stimulation of gastrointestinal movement. The administration of ginger is likely suitable for the patients having only the symptom of vomiting, but no nausea and retching, and also effective during the first day of chemotherapy in which the patients do not have those symptoms. Further study should be using the more appropriate number of samples, and testing in every time of the chemotherapy, as well as both positive and negative consequences of ginger usage.

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณา และช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากทีมผู้วิจัย คณะกรรมการ
จริยธรรมการวิจัย คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ผู้ตรวจการ
พยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาล และบุคลากรทางการพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่
ทุกท่าน ที่อนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูล และอำนวยความสะดวกในทุกๆ ด้าน ส่งผลให้การเก็บ
รวบรวมข้อมูลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การวิจัย
ครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ ที่ได้จากรายงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณ
ทุกท่าน ครูอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และวิชาชีพการพยาบาลสืบไป

ทีมผู้วิจัย

กรกฎาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
มะเร็งปากมดลูก และการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด	7
อาการคลื่นไส้ ชี้นอน อาเจียน	12
จึง	20
กรอบแนวคิดในการวิจัย	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	27
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	28
การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง	29
ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล	29
การวิเคราะห์ข้อมูล	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล	33
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	33
การอภิปรายผล	41
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	46
สรุปผลการวิจัย	46
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	48
ข้อจำกัดของการวิจัย	48
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	49
บรรณานุกรม	50
ภาคผนวก	58
ภาคผนวก ก เอกสารพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	59
ภาคผนวก ข เอกสารรับรองโครงการวิจัยในมนุษย์	64
ภาคผนวก ค หนังสืออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บข้อมูลประกอบการทำวิจัย	67
ภาคผนวก ง หนังสืออนุญาตให้ใช้เครื่องมือ	69
ภาคผนวก จ ตัวอย่างของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	70
ภาคผนวก ฉ คู่มือ “การใช้เชิงเพื่อบรรเทาอาการคลื่นไส้ ชี้อ่อน อาเจียน สำหรับผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัด”	73
ภาคผนวก ช รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	89
ภาคผนวก ซ ประวัตินักวิจัย	90

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ ศาสนา สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว และสิทธิการรักษา	34
2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะของโรค สูตริยาเคมีบำบัด ยาแก้คลื่นไส้ อาเจียนที่ได้รับ	35
3 อาการคลื่นไส้ ชี้อ่อน และอาเจียนในวันที่ 1 ของการได้รับยาเคมีบำบัด ระหว่างระยะที่ไม่ได้รับซิงและระยะที่ได้รับซิง	36
4 อาการคลื่นไส้ ชี้อ่อน และอาเจียนในวันที่ 2 ของการได้รับยาเคมีบำบัด ระหว่างระยะที่ไม่ได้รับซิงและระยะที่ได้รับซิง	37
5 อาการคลื่นไส้ ชี้อ่อน และอาเจียนในวันที่ 3 ของการได้รับยาเคมีบำบัด ระหว่างระยะที่ไม่ได้รับซิงและระยะที่ได้รับซิง	38
6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความถี่ ระยะเวลา และความทุกข์ทรมานของอาการคลื่นไส้ของผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับยาเคมีบำบัดระหว่างกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับซิงกับกลุ่มทดลองที่ได้รับซิง	39
7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความถี่ และความทุกข์ทรมานของอาการชี้อ่อนของผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับยาเคมีบำบัดระหว่างกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับซิงกับกลุ่มทดลองที่ได้รับซิง	40
8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความถี่ ปริมาณ และความทุกข์ทรมานของอาการอาเจียนของผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ได้รับยาเคมีบำบัดระหว่างกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับซิงกับกลุ่มทดลองที่ได้รับซิง	41